

ปัญหาการจับกุมความผิดซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา: ศึกษาเฉพาะความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ กรณีพบเพียง
ทรัพย์สินผิดกฎหมาย ที่อยู่ห่างออกไปจากตัวของเจ้าของทรัพย์สินผิด
กฎหมาย

LEGAL PROBLEMS IN THE ARREST OF FLAGRANT OFFENSES
SUBJECT TO CRIMINAL LAW PROCEDURES: A SPECIFIC STUDY
OF CASES INVOLVING SOLELY UNLAWFULLY OBTAINED
PROPERTY

ธาม สิทธิกรณ์*

Tham Sittikorn

จิรวุฒิ ลิปิพันธ์**

Jirawut Lipipun

วันที่รับบทความ 25 ตุลาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ 11 พฤศจิกายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ 12 พฤศจิกายน 2566

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Graduate Student of Master of Law, Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

** อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ปริดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Ph.D. Lecturer, Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

บทคัดย่อ

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาการจับกรณีความผิดซึ่งเห็น กวามหมายคำว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ในประเทศไทยมีแนวคิดในการตีความแบ่งออกเป็น 2 แนวคิด คือ แนวคิดที่ยึดหลักการตีความตามตัวอักษรและหลักการตีความโดยเคร่งครัด หมายถึง การรับรู้การกระทำความผิดโดยการมองเห็นด้วยตาของเจ้าพนักงานเท่านั้น และต้องเป็นการเห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดขึ้นจริงๆ มีการกระทำเกิดขึ้นจริงทางกายภาพ โดยเป็นการเห็นกำลังกระทำความผิดลงตามความหมายในประมวลกฎหมายอาญา และแนวคิดที่ยึดหลักการตีความแบบขยายความ หมายถึงการรับรู้โดยประสาทสัมผัสอื่นๆ ด้วยนอกเหนือจากตาของเจ้าพนักงาน กำลังกระทำนั้นย่อมรวมถึงในกรณีการครอบครองทรัพย์สินผิดกฎหมาย เป็นการกระทำความผิดต่อเนื่องถือเป็นการกระทำความผิดอยู่ตลอดเวลา และแม้ว่าจะไม่เห็นตัวผู้กระทำความผิดก็ถือว่าเห็นกำลังกระทำจึงทำให้ให้ยากที่จะอธิบายได้ว่า ในกรณีที่เจ้าพนักงานพบทรัพย์สินผิดกฎหมายเพียงอย่างเดียว โดยเจ้าของทรัพย์สินผิดกฎหมายอยู่ห่างออกไปจากทรัพย์สินผิดกฎหมายเป็นความผิดซึ่งเห็นหรือไม่

ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงควรใช้หลักการตีความกฎหมายตามตัวอักษรและหลักการตีความกฎหมายโดยเคร่งครัด โดยให้ความหมายเพียงกรณีที่เจ้าพนักงานจะต้องเห็นการกระทำความผิดกำลังกระทำขึ้นด้วยตาของเจ้าพนักงานเท่านั้น และควรพิจารณาถึงลักษณะของการครอบครอง หากเป็นการครอบครองในลักษณะที่เป็นการยึดถือ พกพาติดตัวกับผู้เป็นเจ้าของสิ่งนั้นในระยะที่ไม่ห่างจากผู้เป็นเจ้าของในรัศมีที่ผู้ครอบครองสามารถเอื้อมถึงหรือหยิบจับได้ จึงจะเป็นความผิดซึ่งเห็นกรณีความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการจับกรณีความผิดซึ่งเห็นของประเทศไทยปราศจากการใช้อำนาจจับของเจ้าพนักงานอย่างตามอำเภอใจ โดยไม่ต้องแก้ไขตัวบทกฎหมาย จึงควรตีความยึดตามหลักการตีความตามตัวอักษรและเจตนารมณ์และหลักการตีความโดยเคร่งครัด การพยายามตีความกฎหมายที่ชัดเจนอยู่แล้วให้ความหมายตรงกันข้ามนั้นไม่น่าจะถูกต้อง

คำสำคัญ: การจับ, ความผิดซึ่งเห็น, การตีความกฎหมาย

Abstract

Based on the study, it was found that the issue of arresting individuals for flagrant offenses, deemed “observable offenses” in Thailand, is characterized by two distinct interpretations. The first interpretation adheres to a strict literal approach, which signifies that an offense can be considered “observable” only when law enforcement officers visually witness the offense taking place. This interpretation necessitates that the act must be physically evident, with the offense occurring in the officer's immediate visual perception,

aligning with the conventional understanding of criminal law. The second interpretation takes a broader approach, extending beyond visual observation. It considers sensory and tactile perception in addition to visual witnessing. Under this interpretation, “observable offenses” include situations where law enforcement officers may not have directly witnessed the offense but have other sensory or tactile cues that suggest the offense's occurrence. The term also includes cases involving unlawful possession of property, constituting a continuous offense that is considered to be an ongoing offense. Even when the offender is not visibly present, it is still regarded as commission of the offense. This complexity makes it challenging to determine whether, in a situation where law enforcement officers find unlawfully possessed property in isolation from the offender, it constitutes a flagrant offense or not.

To address this issue, the study suggests that legal interpretation should follow a strict literal interpretation and a strict statutory interpretation. The meaning of a flagrant offense should be strictly limited to cases where law enforcement officers physically observe the act taking place. Moreover, factors like the nature of possession should be taken into account in determining whether it constitutes a flagrant offense. If it involves possession characterized by active control over an item, such as carrying or having immediate access to it, within a distance that can be easily reached or handled, then it should be considered a flagrant offense. In order to ensure that the process of apprehending cases of flagrant offenses in Thailand is free from the use of arbitrary enforcement by law enforcement officers, without needing to amend the legal provisions, it is advisable to interpret it based on the principles of literal interpretation, intention, and the principle of strict interpretation. Attempting to reinterpret the law that already has a clear meaning to make it have the opposite meaning is unlikely to be correct.

Keywords: Arrests, Flagrant Offence, Legal Interpretation

1. บทนำ

การจับกุมบุคคลเพื่อดำเนินคดีอาญานั้นเป็นเรื่องที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกายของผู้ถูกจับเสมอ เพื่อให้รัฐหรือเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่จับ จับบุคคลโดยตามอำเภอใจไร้ขอบเขตของอำนาจ กฎหมายจึงต้องกำหนดขอบเขตการจำกัดอำนาจในการจับของรัฐไว้ โดยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 มีหลักว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่มีหน้าที่จับ จะจับบุคคลไม่ได้หากไม่มีหมายจับ ซึ่งเป็น

การจำกัดอำนาจการจับโดยจะต้องขอออกหมายจับหรือมีคำสั่งโดยศาล จึงจะทำให้เจ้าพนักงานนั้นมีอำนาจในการจับกุมบุคคลได้ อย่างไรก็ตามการจับก็มีข้อยกเว้นให้เจ้าพนักงานมีอำนาจจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ ไม่ว่าจะเป็นในกรณีที่บุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 เมื่อพบบุคคลโดยพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66 (2) หรือ เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 117

การจับกรณีความผิดซึ่งหน้าซึ่งตามความหมายของความผิดซึ่งหน้า ตามมาตรา 80 นั้นมีหลักเกณฑ์ 2 ประการ คือ 1.ความผิดซึ่งหน้าอย่างแท้จริง คือมาตรา 80 วรรคหนึ่งในส่วนแรกที่จะต้องเป็นการเห็นผู้กระทำความผิดกำลังกระทำความผิดนั้นๆ อยู่ด้วยตา และ 2.ความผิดซึ่งหน้าที่ให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า ตามมาตรา 80 วรรคหนึ่งส่วนท้าย และวรรคสอง ที่เป็นเจ้าพนักงานไม่ได้เห็นการกระทำด้วยตาของตนเองแต่กฎหมายให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า เช่น พบในอาการที่แทบไม่ต้องสงสัยเลยว่าเขาเพิ่งได้กระทำความผิดมาแล้วสดๆ หรือมีเสียงดังเอะอะโวยวาย ปัญหา คือ ในกรณีที่พบทรัพย์ผิดกฎหมายโดยการครอบครองในกรณีนี้เป็นการครอบครองที่ตัวของทรัพย์นั้นไม่ได้ยึดติดอยู่กับเจ้าของทรัพย์หรือผู้กระทำความผิดและไม่มีการกระทำที่เกี่ยวกับทรัพย์นั้นเลย กล่าวคือ ไม่ใช่กรณีที่เจ้าของทรัพย์พกพาทรัพย์ติดกับตัวไปมา อาทิเช่นกรณีที่ทรัพย์ผิดกฎหมายวางอยู่ติดกับบ้านแต่ไม่อยู่ในบริเวณภายในรั้วบ้าน แต่ตัวเจ้าของบ้านอยู่ในบ้าน หากเจ้าพนักงานเห็นเพียงแต่ทรัพย์ผิดกฎหมายที่วางอยู่เฉยๆ จะเป็นความผิดซึ่งหน้าได้หรือไม่

ปัญหาดังกล่าวจะเป็นความผิดซึ่งหน้าและสามารถทำการจับกรณีความผิดซึ่งหน้าได้หรือไม่นั้น ยังไม่มีการวางหลักอย่างชัดเจนเท่าใดนัก พร้อมทั้งความเห็นของนักวิชาการกับผู้พิพากษาที่เห็นไม่ตรงกัน โดยมีทั้งฝ่ายที่เห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นความผิดซึ่งหน้าสามารถจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ และอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่ากรณีดังกล่าวนี้ไม่เป็นความผิดซึ่งหน้าจะจับโดยไม่มีหมายจับไม่ได้

ความเห็นฝ่ายที่เห็นว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า โดย ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ ได้ให้ความเห็นในเรื่องดังกล่าวไว้ว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” อาจเป็น “ความผิดต่อเนื่อง” ได้ ในความผิดฐานครอบครอง เมื่อการครอบครองเป็นความผิดต่อเนื่อง และเป็นความผิดที่ความผิดเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ในกรณีที่เจ้าพนักงานพบเห็นทรัพย์ผิดกฎหมาย แม้จะมีได้เห็นตัวเจ้าของทรัพย์ผิดกฎหมาย ก็น่าจะถือว่าเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานพบเห็นการกระทำความผิดแล้ว เป็นความผิดซึ่งหน้า

และคำพิพากษาที่เห็นว่าไม่เป็นความผิดซึ่งหน้า คือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2535/2550 วินิจฉัยว่า การพบสิ่งของ อันเป็นสิ่งของผิดกฎหมาย ได้วางไว้อยู่ข้างบ้าน ซึ่งมีใช้บริเวณภายในรั้วของบ้าน เมื่อเจ้าพนักงานพบเห็นสิ่งของอันผิดกฎหมายดังกล่าว จึงไม่ใช่กรณีที่เจ้าพนักงานพบเห็นความผิดซึ่งหน้า ไม่เข้าข้อยกเว้นความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือเข้าหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความอาญา มาตรา 80 วรรคสอง (1) (2) ดังนั้นเจ้าพนักงานจึงไม่มีอำนาจที่จะจับ เจ้าของสิ่งของอันเป็นทรัพย์สินผิดกฎหมายได้

ในคำพิพากษาฎีกาที่ 2535/2550 ที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนั้น ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า หากการครอบครองไม้หวงห้ามดังกล่าวเป็นความผิดฐาน “ครอบครอง” ความผิดก็เกิดขึ้นตลอดเวลาที่จำเลยครอบครองอยู่ トラบเท่าที่จำเลยยังไม่ถูกจับ เมื่อเจ้าพนักงานเห็นเพียงไม้หวงห้าม ก็อาจถือเป็นการเห็นกำลังกระทำเป็นความผิดซึ่งหน้าและสามารถจับโดยไม่มีหมายจับ

ตามที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น กรณีดังกล่าวจะถือเป็นการผิดซึ่งหน้าหรือไม่ อะไรคือการจับในกรณีความผิดซึ่งหน้า ขอบเขตและความหมายของความผิดซึ่งหน้าควรจะมี ความหมายที่กว้างหรือแคบเพียงใดจึงจำเป็นที่จะต้องหาความหมายอย่างที่เหมาะสม เพราะหากความหมายขอบเขตนี้อย่างไม่ชัดเจนอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมทั้งผู้เสียหาย หรือผู้กล่าวหาว่ากระทำความผิด ดังนั้น แล้วจึงควรมีการทำการศึกษาการจับกรณีความผิดซึ่งหน้าดังกล่าวให้ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและตรงตามขอบเขตการใช้อำนาจของรัฐในการจำกัดสิทธิเสรีภาพจากการจับกุมบุคคลมิให้เกิดความอ้าเอใจ

2. สถานการณ์ปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจับกรณีความผิดซึ่งหน้า

การจับในกรณีความผิดซึ่งหน้านี้นี้เป็นเรื่องสืบเนื่องมาจากเรื่องของการจับโดยไม่มีหมายจับ คือ ข้อยกเว้นหมายจับ รวมไปถึงในเรื่องของการให้อำนาจของพนักงานของรัฐหรือราชกรมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับบริบทของสังคมหรือความเป็นเสรีประชาธิปไตยของแต่ละประเทศแต่ละยุคสมัย เพราะการที่รัฐให้อำนาจในการจับแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องมีเหตุในการออกหมายจับ แต่เมื่อเป็นกรณีที่มีการกระทำความผิดซึ่งหน้าเกิดขึ้นและไม่อาจขอออกหมายจับได้ทันเวลากฎหมายก็ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการจับโดยไม่มีหมายจับได้แต่ก็ยังคงอยู่ภายใต้กรอบเงื่อนไขบางประการที่กฎหมายกำหนดไว้

การจับในกรณีความผิดซึ่งหน้านี้นี้เป็นเรื่องสืบเนื่องมาจากเรื่องของการจับโดยไม่มีหมายจับ การกระทำความผิดซึ่งหน้านั้นเป็นหนึ่งในกรณีที่ทำให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้นมีอำนาจจับได้โดยไม่มีหมายจับตามมาตรา 78 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คำว่าความผิดซึ่งหน้านั้นได้อธิบายความหมายไว้ในมาตรา 80 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 80 บัญญัติว่า “ที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้านั้น ได้แก่ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ หรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสุดๆ

อย่างไรก็ดี ความผิดอาญาดังระบุไว้ในบัญญัติท้ายประมวลกฎหมายนี้ ให้ถือว่าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งหน้าในกรณีดังนี้

(1) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ

(2) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้นและมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น”

เมื่อพิจารณาแล้วจากความหมายของคำว่า “ความผิดซึ่งหน้า” ทำให้สามารถแบ่งความผิดซึ่งหน้าได้เป็น 2 ส่วนคือ ความผิดซึ่งหน้าอย่างแท้จริง และ พฤติการณ์ที่ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า ทั้งนี้ในตำราของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร จะแบ่งความผิดซึ่งหน้าเป็น 2 ประเภทเช่นกัน คือ ประเภทที่เห็นกำลังกระทำ และประเภทที่กำลังถูกติดตามหลังกระทำ¹

ในการจับกรณีความผิดซึ่งหน้านี้ พบว่ายังมีปัญหาในเรื่องของการตีความกฎหมายความหมายของคำว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ที่ยังคงไม่มีการให้ความหมายที่ชัดเจน คำว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” นี้ มีผู้ให้นิยามความหมายที่แตกต่างกัน โดยเป็นผลมาจากการตีความกฎหมาย ด้วยวิธีที่แตกต่างกัน ปัญหาคือ คำว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ยังคงเป็นปัญหาและมีข้อถกเถียงกันอย่างกว้าง โดยยังไม่มีหลักหรือคำพิพากษาที่ชัดเจนเท่าไรหรืกว่า อย่างไรก็ตามอย่างไรจึงจะเป็นการ “เห็นกำลังกระทำ” ทั้งนี้ได้มีความเห็นที่ให้ความหมายของคำว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ไว้หลายความหมายดังนี้

ศาสตราจารย์ คณิต ฒ นคร² ศาสตราจารย์ ณรงค์ ใจหาญ³ ศาสตราจารย์ คณิง ภาไชย⁴ ศาสตราจารย์ พิเศษ จุลสิงห์ วสันตสิงห์⁵ และ ผู้พิพากษา วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์⁶ ให้ความหมายของคำว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ในทำนองเดียวกันว่า ต้องเป็นกรณีที่เป็นกรเห็นกำลังกระทำจริงๆ ที่เรียกว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าก็เพราะว่าเจ้าพนักงานต้องแลเห็นเอง เจ้าพนักงานผู้จับต้องเป็นผู้เห็นเอง มิใช่มีผู้เห็นแล้วมาบอกแก่เจ้าพนักงานอีกต่อหนึ่ง ซึ่งเป็นกรณีที่จะต้องเห็นกำลังกระทำลงตามความหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

¹ คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564), น. 400.

² คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564), น. 400.

³ ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555), น. 229.

⁴ คณิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), น. 231.

⁵ จุลสิงห์ วสันตสิงห์, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 (มาตรา 1-119) พร้อมตัวอย่างคำถาม-คำตอบ จนถึงปี พ.ศ. 2555, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555), น. 471.

⁶ วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์, กฎหมาย วิ.อาญาพิสดาร เล่ม 1 (ฉบับปรับปรุงใหม่ ปี 2562) พร้อมหลักกฎหมาย และแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ตาม ป.วิ.อ. ภาค 1 และ 2 (ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 2562), (กรุงเทพมหานคร: แสงจันทร์การพิมพ์, 2562), น. 405.

ความอาญา มาตรา 80 และไม่จำเป็นว่าการเห็นกำลังกระทำนั้นจะต้องเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานพบการกระทำ ความผิดโดยบังเอิญ

รองศาสตราจารย์ อนุมัติ ใจสมุทร “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” คำว่า “เห็น” ควรมีความหมายรวม ไปถึงการได้ยินเสียง เช่น ในกรณีที่มีการกระทำความผิดในที่มืดที่ไม่สามารถมองเห็นได้ หรือกรณีที่เป็นคนตา บอดเป็นต้น ทั้งนี้คำว่า “เห็น” ควรรวมถึงการทราบได้โดยประสาทสัมผัสทางอื่นของผู้ที่ประสบหรือได้สัมผัส โดยให้ถือว่าเห็นกำลังกระทำ ซึ่งความสำคัญอยู่ที่ว่าในขณะเวลาจับกุมนั้น ผู้กระทำความผิดกำลังกระทำผิดอยู่ หรือไม่⁷

ดร. เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ เห็นว่า ความผิด “ซึ่งเห็นกำลังกระทำ” เป็นการเห็นการกระทำความผิดต่อ หน้า และการกระทำความผิดซึ่งหน้าไม่จำเป็นต้องเป็นความผิดที่ตำรวจไปพบโดยบังเอิญ อาจเป็นการช่มชู้การ กระทำความผิดในเวลาต่อเนื่องกับเวลาที่ผู้กระทำความผิดกำลังกระทำความผิด ความผิด “ซึ่งเห็นกำลัง กระทำ” อาจจะเป็น “ความผิดต่อเนื่อง” ก็ได้เนื่องจากหากเป็นกรณีความผิดต่อเนื่องจะต้องพิจารณาว่า เจ้า พนักงานเห็นจำเลยกำลังกระทำความผิดต่อเนื่องนั้นๆ อยู่หรือไม่ หากการครอบครองทรัพย์สินผิดกฎหมายเป็น ความผิดฐานครอบครอง และเป็นความผิดต่อเนื่อง ถือว่าจำเลยกำลังกระทำความผิดนั้นอยู่ตลอดเวลาที่จำเลย ครอบครองอยู่ จึงเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานเห็นความผิดซึ่งหน้า⁸

ดร. หยุต แสงอุทัย อธิบายถึง “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ว่า การ “เห็นกำลังกระทำ” ต้องเป็นการ เห็นผู้กระทำผิดกระทำความผิดที่สามารถลงโทษได้ตามประมวลกฎหมายอาญา โดยต้องเป็นความผิดที่กฎหมาย บังคับใช้ในขณะนั้นบัญญัติให้เป็นความผิด หากสิ่งที่เห็นไม่ใช่ความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้จะทำการจับใน กรณีความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 ไม่ได้ เนื่องจากว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ใช่ใช้เพื่อป้องกันการ กระทำความผิด แต่เป็นกฎหมายที่เป็นเครื่องมือเพื่อทำให้กฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาสม ประสงค์เท่านั้น⁹

จากที่กล่าวมาในข้างต้น จะเห็นได้ว่า การตีความคำว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ถูกแบ่งแนวคิด ออกเป็นสองแบบ คือ แนวคิดที่ตีความกฎหมายตามตัวอักษรและตีความกฎหมายโดยเคร่งครัด กับแนวคิด ที่ตีความกฎหมายแบบขยายความ

ปัญหาของคำว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ที่มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายความหมายนี้จึงทำให้ ความผิดบางฐานความผิดหรือบางเหตุการณ์นั้นยากที่จะอธิบายได้ว่า “เห็นกำลังกระทำ” นี้ควรที่จะมี

⁷ อนุมัติ ใจสมุทร, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยหลักทั่วไปตลอดถึงการได้สวนมูลฟ้องมาตรา 1 ถึง มาตรา 171, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2514), น. 554.

⁸ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบาย หลักกฎหมาย วิ.อาญา ว่าด้วย การดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยามพริ้นติ้ง, 2553), น. 375-376.

⁹ หยุต แสงอุทัย, รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 122-19/2508 2508, 2, 4.

ความหมายอย่างไร เช่น กรณีที่ทรัพย์สินผิดกฎหมายวางอยู่ติดกับบ้าน แต่ไม่อยู่ในบริเวณภายในรั้วบ้าน แต่ตัวเจ้าของบ้านอยู่ในบ้าน หากเจ้าพนักงานเห็นเพียงแต่ทรัพย์สินผิดกฎหมายที่วางอยู่เฉยๆ จะเป็นความผิดซึ่งหน้าได้หรือไม่ ต่างจากกรณีที่ครอบครอง โดยการพกพาไปด้วยหรือถือไว้ในมือหรือสวมใส่ติดตัวของเจ้าของทรัพย์สิน จากที่ได้ศึกษามานี้ในกรณีดังกล่าวนี้มีความเห็นออกเป็น 2 ความเห็น คือ

1. ความเห็นฝ่ายที่เห็นว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า คือ ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ ได้ให้ความเห็นในเรื่องดังกล่าวไว้ว่า หากการครอบครองทรัพย์สินดังกล่าวเป็นความผิดฐาน “ครอบครอง” ความผิดก็เกิดขึ้นตลอดเวลาที่จำเลยยังครอบครองอยู่ ตรวจจับที่จำเลยไม่ถูกจับ การที่ทรัพย์สินอยู่ที่ผู้กระทำความผิด ถือว่าผู้กระทำความผิดกำลังกระทำความผิดนั้นอยู่ตลอดเวลา กรณีนี้ไม่ใช่ “ผลของการกระทำความผิด” จึงต่างจากการกระทำความผิดฐานบุกรุกซึ่งไม่ใช่ความผิดต่อเนื่อง ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 138/2507 วินิจฉัยไว้ว่า “ความผิดฐานมีไม้แปรรูปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไว้ในความครอบครองนั้น เป็นความผิดต่อเนื่องกันตลอดมาตั้งแต่วันมีไว้ในความครอบครองจนถึงวันที่เจ้าพนักงานจับกุมจำเลย” ซึ่งดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ เห็นว่ากรณีนี้อาจจะเป็นความผิดต่อเนื่อง เมื่อการครอบครองทรัพย์สินผิดกฎหมาย เป็นการกระทำความผิดอยู่ตลอด เมื่อเจ้าพนักงานพบเห็นสิ่งของผิดกฎหมาย ก็น่าจะถือว่าเป็นกรณีที่เจ้าพนักงาน “เห็น” กำลังกระทำความผิดนั้นอยู่เป็นความผิดซึ่งหน้า และจับได้โดยไม่มีหมายจับ

2. ความเห็นฝ่ายที่เห็นว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า คือ องค์คณะผู้พิพากษาฎีกาที่ได้วินิจฉัยในคำพิพากษาฎีกาที่ 2535/2550 ที่วินิจฉัยว่า การพบสิ่งของ อันเป็นสิ่งของผิดกฎหมาย ได้วางไว้อยู่ข้างบ้าน ซึ่งมีใช้บริเวณภายในรั้วของบ้าน เมื่อเจ้าพนักงานพบเห็นสิ่งของอันผิดกฎหมายดังกล่าว จึงไม่ใช่กรณีที่เจ้าพนักงานพบเห็นความผิดซึ่งหน้า ไม่เข้าข้อยกเว้นความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือเข้าหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 80 วรรคสอง (1) (2) ดังนั้นเจ้าพนักงานจึงไม่มีอำนาจที่จะจับ เจ้าของสิ่งของอันเป็นทรัพย์สินผิดกฎหมายได้¹⁰

จากที่ได้กล่าวไปนั้นจึงเป็นปัญหาอย่างยิ่งสำหรับการใช้การตีความหมายของคำว่า “เห็นกำลังกระทำ” ในมาตรา 80 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้ว่า แท้จริงแล้วเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นมุ่งให้ใช้ตีความหมายของคำว่า เห็นกำลังกระทำนั้นกว้างพอที่จะไปถึงขนาดที่ แม้ไม่เห็นการกระทำแต่เป็นความผิดต่อเนื่องกันตลอดมาตั้งแต่วันมีไว้ในความครอบครองจนถึงวันที่เจ้าพนักงานจับกุมจำเลย ก็เป็นความผิดซึ่งหน้าได้ หรือควรเป็นการตีความโดยเคร่งครัดตามแนวคำพิพากษาของศาลว่า “เห็นกำลังกระทำ” นั้นจะต้องเป็นการเห็นของเจ้าพนักงานที่เห็นว่ามีกระทำความผิดจริงๆ และอย่างไรที่จะเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าวนี้อาจส่งผลกระทบต่อการใช้อำนาจของรัฐที่มีมากจนเกินไป แม้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะได้กำหนดขอบเขต หลักเกณฑ์ หรือเงื่อนไขในการจับไว้ก็ตาม จากการตีความ คำว่า

¹⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2535/2550, สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2566, จาก <http://deka.supremecourt.or.th>.

“ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ที่ผิดเพี้ยนนี้เองอาจทำให้ผู้ถูกจับนั้นได้รับผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพจนเกินสมควร

3. ทฤษฎีและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการจับกรณีความผิดซึ่งหน้า

3.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights - UDHR)

สิทธิมนุษยชน เป็นคำที่อ้างถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและเสรีภาพซึ่งมนุษย์ทุกคนได้รับสิทธิดังกล่าวและรวมไปถึงสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เช่น สิทธิในการมีชีวิต ความมีอิสรภาพ เสรีภาพทางความคิดและการแสดงออก เป็นต้น ในบางครั้งรัฐจำเป็นต้องมีการจำกัดหรือพรากสิทธิเสรีภาพบางอย่างของประชาชนหรือของสังคมเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในข้อที่ 9 จึงระบุไว้ว่า “ห้ามการจับกุม กักขัง หรือ โดยพลการ”¹¹ องค์การสหประชาชาติได้นิยามความหมายของคำว่า “จับกุม คุมขัง โดยพลการ” หมายถึง การจับกุม คุมขังที่มีชอบด้วยกฎหมายและไม่ยุติธรรมตามกฎหมายสากล เป็นการห้ามจับกุมตัวบุคคลตามอำเภอใจเพื่อให้เกิดป้องกันความปลอดภัยของบุคคล¹²

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ถือเป็น Soft law ซึ่งเป็นกฎหมายที่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย¹³แต่สิ่งที่จะทำให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมายแก่ประเทศสมาชิก คือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Right - ICCPR) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้พ้นจากการถูกจับโดยการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐตามอำเภอใจได้ถูกรับรองในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ส่วนที่ 3 ข้อที่ 9 (1)-(5) ดังนี้

(1) บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

(2) ในขณะที่ถูกจับกุม บุคคลใดที่ถูกจับกุมจะต้องได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการถูกจับ และต้องได้รับแจ้งถึงข้อหาที่ถูกจับโดยพลัน

(3) บุคคลใดที่ถูกจับหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญา จะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการ และจะต้องมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอัน

¹¹ The United Nations Universal Declaration of Human Rights Article 9 “No one shall be subjected to arbitrary arrest, detention or exile,”

¹² Dag Hammarskjöld Library, “Universal Declaration of Human Rights (1948): 30 Articles - 30 Documents: Exhibit for the 70th Anniversary,” (Dag Hammarskjöld Library), สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://research.un.org/en/udhr70/6-11>.

¹³ Gordon Brown, *The Universal Declaration of Human Rights in the 21st Century*, (vol 2, 1st ed, Open Book Publishers 2016), p. 34.

สมควร หรือได้รับการปล่อยตัวไป มิให้ถือว่าเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องควบคุมบุคคลที่รอการพิจารณาคดี แต่ในการปล่อยตัวอาจกำหนดให้มีการประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดี ในขั้นตอนอื่นของกระบวนการพิจารณา และจะมาปรากฏตัวเพื่อบังคับตามคำพิพากษา เมื่อถึงวาระนั้น

(4) บุคคลใดที่ถูกลิดรอนเสรีภาพโดยการจับกุมหรือควบคุมตัว มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ตัดสินโดยมิชักช้า ถึงความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้น และหากการควบคุมไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวไป

(5) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือถูกควบคุมตัวโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน

3.2 หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรอง

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญคุ้มครอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 29 และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 รวมทั้งในรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 19 (2) และมาตรา 20 ได้บัญญัติให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ว่า สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ รัฐจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวไม่ได้ เว้นแต่การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นรัฐนั้นอาศัยอำนาจตามที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้และจะกระทำได้เท่าที่จำเป็น ซึ่งหากรัฐจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะต้องกระทำโดยภายใต้เงื่อนไข 4 ประการ ทั้งนี้สิทธินี้ โดยเงื่อนไข 4 ประการมีดังต่อไปนี้¹⁴

1. ต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ โดยหลักแล้ว การจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นจะต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยการใช้หลักนิติรัฐ (Legal State)

2. ต้องเป็นไปเพื่อ “การ” ที่รัฐธรรมนูญกำหนด คำว่า “การ” ในที่นี้หมายถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่รัฐธรรมนูญมีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมหรือคุ้มครองป้องกัน และสิ่งที่รัฐธรรมนูญนั้นมุ่งจะคุ้มครอง คือ “ประโยชน์สาธารณะ” (Public Interest)

3. ต้องกระทำเท่าที่จำเป็น กล่าวคือ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามหลักแห่งความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) ซึ่งเป็นหลักที่มีขึ้นเพื่อควบคุมการใช้อำนาจตามอำเภอใจของรัฐ โดยหลักความแห่งความได้สัดส่วนนี้มีหลักย่อยด้วยกัน 3 หลัก อันได้แก่¹⁵ หลักที่หนึ่ง หลักแห่งความสมฤทธิ์ผล (Principle of Appropriateness) บังคับว่าในมาตรการที่กฎหมายให้อำนาจรัฐใช้บังคับแก่ราษฎรได้ รัฐต้องต้องพิจารณาเลือกออกมาตรการที่สามารถดำเนินการให้บรรลุเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของกฎหมายนั้นๆ หลักที่สอง หลักแห่งความจำเป็น (Principle of Necessity) รัฐจำเป็นที่จะต้องออกมาตรการบางอย่างที่มี

¹⁴ ชีระ สุธีวรารุง, “การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง,” (มิถุนายน 2542) 29(4)

วารสารนิติศาสตร์, น. 580-592.

¹⁵ ภัสวรรณ อุซุงศ์อมร และอารีรัตน์ โกสิทธิ์, ศาลปกครองกับการตรวจสอบการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของประชาชนภายใต้หลักความได้สัดส่วน, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2556), น. 26-29.

ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล รัฐจะต้องเลือกออกมาตรการที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยที่สุด โดยยึดหลักว่า “ในระหว่างสิ่งที่เลวร้ายตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไปที่เป็นต้องเลือก บุคคลควรเลือกสิ่งที่เลวร้ายน้อยที่สุด”¹⁶ หลักที่สาม หลักแห่งความได้สัดส่วนอย่างแคบ (Principle of Proportionality in strict sense) ความเสียหายที่เกิดจากการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหรือสังคมส่วนรวมและประโยชน์สาธารณะ โดยระหว่างสองสิ่งดังกล่าวนี้จะต้องมีความสมดุลกัน หากประโยชน์สาธารณะที่ได้รับจากการใช้มาตรการนั้นๆ มีเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับผลกระทบที่เกิดต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหรือสังคมส่วนรวมแล้ว ย่อมถือว่ามาตรการดังกล่าวไม่เป็นไปตามหลักแห่งความได้สัดส่วน

4. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องไม่กระทบต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้น กล่าวคือ รัฐนั้นจะมีอำนาจได้เพียง “จำกัด” สิทธิและเสรีภาพของบุคคล เท่านั้น ซึ่งการจำกัดดังกล่าว ไม่ใช่รวมถึง การ “ตัด” หรือ “เพิกถอน” สิทธิและเสรีภาพของบุคคล

3.3 การตีความกฎหมายวิธีสบัญญัติ

กฎหมายวิธีสบัญญัติ (Procedural Law) เป็นกฎหมายที่กล่าวถึงขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมและเป็นการกล่าวถึงการนำกฎหมายสารบัญญัติมาใช้บังคับ หรือกล่าวคือ เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่ว่าด้วยวิธีการปฏิบัติ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือพระธรรมนูญศาลยุติธรรม เป็นต้น กฎหมายวิธีสบัญญัติตามหลักแล้วมีการตีความที่เหมือนกับการตีความกฎหมายประเภทอื่นๆ แต่จะแตกต่างออกไปโดยเฉพาะเป็นบางเรื่องหรือบางส่วน¹⁷

ทั้งนี้ในการตีความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น การตีความในทางอาญานั้นกฎหมายอาญาจำเป็นต้องมีการตีความโดยเคร่งครัด การตีความกฎหมายวิธีสบัญญัตินั้นหากเป็นการวิธีพิจารณาความอาญาก็จำเป็นต้องใช้การตีความแบบเดียวกับกฎหมายอาญาเช่นกัน เพราะกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นเป็นกฎหมายที่กำหนดการใช้กฎหมายอาญา กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินคดีอาญา แต่ทั้งนี้ การตีความการตีความกฎหมายอาญากับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่นั้นมีวิธีคิดที่แตกต่างกัน แม้จะมีวิธีการตีความกฎหมายเหมือนกันแต่เหตุที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต้องตีความเช่นนี้เพราะกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นเป็นกฎหมายที่ก่อให้เกิดเจ้าพนักงานมีอำนาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จึงจำเป็นต้องมีการตีความเพื่อจำกัดอำนาจของการใช้อำนาจดังกล่าว และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะไม่ตกอยู่ภายใต้หลัก

¹⁶ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), น. 84.

¹⁷ ธานินทร์ กรัยวิเชียร และ ศ. วิชา มหาคุณ, การตีความกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (สำนักพิมพ์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), น. 443.

nullum crimen nulla poena sine lege การตีความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงต้องตีความโดยเคร่งครัด¹⁸

4. การจับกรณีความผิดซึ่งหน้าในกฎหมายต่างประเทศ

4.1 กฎหมายสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ในประเทศเยอรมนีการจับ การค้น การควบคุม หรือการคุมขัง เรียกรวมกันว่า “มาตรการบังคับทางอาญา” โดยจะให้ความสำคัญกับมาตรการบังคับทางอาญาแต่ละเรื่องในระดับที่แตกต่างกัน จึงให้ความสำคัญระหว่างการจับกุมและการค้นที่แตกต่างกันในการพิจารณาถึงแง่ของผลกระทบต่อสิทธิบุคคลและความจำเป็นต้องใช้ในการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญา การค้นนั้นเปรียบเสมือนเครื่องมือในการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญามากกว่าการจับกุมบุคคล แต่ในการจับกุมบุคคลถือเป็นเรื่องที่เกิดผลกระทบต่อสิทธิบุคคลอย่างร้ายแรงมากกว่าการค้น ดังนั้น จึงไม่ควรที่ต้องมีการจับกุมบุคคลเป็นผู้ต้องหาถ้าปราศจากข้อสงสัยหรือเหตุอันควรเชื่อได้อย่างหนักแน่นและหากไม่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง¹⁹

ในประเทศเยอรมนีการจับโดยไม่มีหมายจับจะเรียกว่า “การจับชั่วคราว” (*Vorläufige Festnahme*) เป็นมาตรการที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการจับบุคคลได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ โดยจะต้องเป็นกรณีที่เป็นเรื่องเร่งด่วนและจำเป็นที่จะต้องกระทำการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นๆ เนื่องจากเจ้าพนักงานไม่สามารถขอหมายจับต่อศาลได้ทันเวลาที่หรือไม่สามารถขอหมายจับจากผู้พิพากษาได้ล่วงหน้า²⁰ อำนาจในการจับชั่วคราวตาม § 127 เป็นสิทธิของราษฎรด้วย แต่ในการจับโดยราษฎรจะไม่ใช้การจับที่แสดงออกจากการใช้อำนาจของรัฐ ซึ่งต่างจากการจับของเจ้าพนักงานของรัฐที่กฎหมายนั้นให้อำนาจจับ แต่จะเป็นการจับที่ในลักษณะที่เป็นป้องกันตัวเองโดยส่วนตัว²¹ ความผิดซึ่งหน้า (*Auf frischer Tat betroffen*) หลักเกณฑ์ในการจับกรณีความผิดซึ่งหน้าประเทศเยอรมนี เมื่อพิจารณาจากตัวบทบัญญัติ § 127 I จะเห็นได้ว่ามีหลักเกณฑ์ในการจับดังนี้

ความผิดซึ่งหน้าตาม § 127 I เจ้าพนักงานหรือผู้มีอำนาจในการจับกุมพบผู้กระทำความผิดในขณะที่กำลังกระทำความผิดอยู่ หรือถูกไล่ตามอยู่ โดยการกระทำความผิดดังกล่าวต้องมีความผิดกฎหมายด้วย รวมถึงการพยายามกระทำความผิด แม้ว่าผู้กระทำความผิดจะมีความชั่วหรือไม่มีความชั่วก็ได้ ส่วนการพบผู้กระทำความผิดในขณะที่กำลังกระทำความผิดอยู่ การพบดังกล่าวนี้ อาจเป็นการพบบุคคลในที่เกิดเหตุหรือบริเวณ

¹⁸ กรรณิธย์ โทมลาธรุน และกนกวรณ จักรวิเชียร, “ศึกษากฎหมายจากข่าว : กรณีอายุความกับข้อห้ามการใช้กฎหมายย้อนหลัง,” (17 กันยายน 2566), สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2566, จาก <https://www.law.chula.ac.th/audio/22268/>.

¹⁹ Karolina Kremens, *Powers of the Prosecutor in Criminal Investigation: A Comparative Perspective*, 1st ed (Taylor & Francis Ltd 2021), pp. 266-268.

²⁰ Claus Roxin and Bernd Schünemann, *Strafverfahrensrecht*, 29th ed (C.H.Beck 2017), p. 257.

²¹ Michael Bohlander, *Principles of German Criminal Procedure: 2*, 1st ed (Hart Pub, 2009), p. 98.

ใกล้เคียงก็ได้ หรืออาจเป็นการพบเจอร่องรอยของการกระทำความผิดในบริเวณนั้นหรือบริเวณใกล้เคียงที่เพิ่งเกิดมาสดๆ พอที่จะอนุมานได้ว่าบุคคลที่พบในที่เกิดเหตุอันเป็นผู้กระทำความผิด

ไม่สามารถระบุตัวตนของผู้กระทำความผิดได้ในทันทีหากผู้นั้นปฏิเสธที่จะให้ข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่มีเอกสารที่สามารถระบุได้ว่าผู้นั้นเป็นผู้ใด

มีพฤติการณ์ว่าผู้กระทำความผิดนั้นจะหลบหนี เช่น มีเที่ยวบินต้องสงสัยหรือไม่สามารถที่จะระบุตัวตนได้ โดยมีข้อสงสัยว่าจะเกิดการหลบหนี โดยพิจารณาพฤติการณ์ผู้กระทำความผิดที่เคยกระทำเช่นเดียวกันมาแล้ว สามารถสันนิษฐานได้ว่าผู้กระทำความผิดมีความเป็นไปได้สูงมากที่จะหลบหนี (การหลบหนีในกรณีนี้เป็นความสงสัยคนละเรื่องกับ §112) หากไม่ทำการจับกุมทันทีจะไม่สามารถจับได้อีก

4.2 กฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกานั้นเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law จึงทำให้การบัญญัติกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้นไม่ได้มีบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในหลายๆ เรื่อง ทั้งนี้ยังรวมถึงการจับในกรณี “ความผิดซึ่งหน้า” ที่ไม่ได้มีบัญญัติไว้อย่างชัดเจน แต่ศาลสูงสุดได้การวางบรรทัดฐานในเรื่องของการจับในกรณีความผิดซึ่งหน้าไว้ ซึ่งเรื่องความผิดซึ่งหน้านี้อาจเรียกว่า “in the presence”²² เป็นลักษณะหรือพฤติการณ์ที่ศาลนั้นได้ให้ความหมาย คือ การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นต่อหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งมีความหมายกว้างไปถึงความรู้สึกของประสาทสัมผัสทั้งห้าของเจ้าหน้าที่ตำรวจ²³ ความผิดที่กระทำไปหรือได้พยายามกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับแจ้งมา หรือการได้เห็นกำลังกระทำ เป็นการให้อำนาจการจับแก่เจ้าพนักงานเป็นอย่างมาก ข้อพิจารณาอยู่ที่พยานหลักฐานต่างๆ มีเหตุผลให้เชื่อได้อย่างแน่นอนจนทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นเชื่อได้ว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง ซึ่งจะถือว่าได้มีการกระทำความผิดซึ่งหน้าเกิดขึ้นและสามารถทำการจับกุมได้โดยชอบด้วยกฎหมาย²⁴ จะเห็นได้ว่าในหลักดังกล่าวนี้ยังมีการยึดถือในเรื่องของ “เหตุอันควรเชื่อได้” ที่เป็นเรื่องของพฤติการณ์ที่ย่อมเป็นการแสดงออกถึงเหตุที่ทำให้เชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้น รวมถึงว่าเป็นเหตุที่ทำให้เชื่อได้ว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดนั้นขึ้นจริง

5. วิเคราะห์การตีความคำว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ”

5.1 วิเคราะห์ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกี่ยวกับการจับกรณีความผิดซึ่งหน้า

²² Yale Kamisar, Wayne R. LaFare and Jerold H. Israel, Basic Criminal Procedure: Cases, Comments and Questions, 6th ed (St. Paul, 1986), p. 301.

²³ J. Scott Harr and Kären M. Hess, Constitutional Law and the Criminal Justice System, 2nd ed (Wadsworth Publishing, 2002), p. 209.

²⁴ จุติ ธรรมโนวานิช, “หลักกฎหมายและแนวปฏิบัติว่าด้วยการจับและการแจ้งข้อหา, การควบคุมและฝากขัง, การค้นและการปล่อยชั่วคราว,” (ภาควิชากฎหมายวิธีสารบัญญัติ ส่วนวิชากฎหมาย โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 2537), น. 64.

ในประเทศไทยมีแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดวิธีการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิด และเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจและจำกัดอำนาจแก่หน่วยงานของรัฐ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดที่ได้กระทำความผิดประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการจับมีวัตถุประสงค์เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดนั้นมาดำเนินคดี มิใช่จับมาเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิด สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

ในประเทศเยอรมนี มีแนวคิดที่ให้ความสำคัญต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเนื่องจากการจับเป็นมาตรการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมากที่สุด ในการบัญญัติการจับกรณีความผิดซึ่งหน้า จึงกำหนดเพียง เจ้าพนักงานต้อง “เห็น” การกระทำความผิดกำลังลงด้วยตาของเจ้าพนักงานเท่านั้น และในส่วประเทศสหรัฐอเมริกา หลัก in the presence of ที่มีหลักเกณฑ์การจับกรณีความผิดซึ่งหน้าให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานมีอำนาจจับมากจึงสะท้อนให้เห็นว่ามีแนวคิดของให้การป้องกันอาชญากรรมสำคัญกว่าการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

เมื่อพิจารณาถึงแนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกี่ยวกับการจับกรณีความผิดซึ่งหน้า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ของประเทศไทยในแนวคิดที่เป็นการตีความกฎหมายแบบขยายความดังกล่าว มีข้อบกพร่องไม่สอดคล้องมีการตีความกฎหมายให้เกิดความหมายที่เกินจำเป็นขัดกับหลักแนวคิดของการบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งยังทำให้เกิดช่องว่างของกฎหมายที่ทำให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจหรือตีความกฎหมายในการจับโดยไม่มีหมายจับกรณีความผิดซึ่งหน้าเกินกว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายและอาจเกิดการใช้อำนาจตามอำเภอใจได้โดยง่ายขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้ “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ตีความตามตัวอักษรและตีความโดยเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเป็นไปตามแนวคิดและเจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

5.2 วิเคราะห์การตีความคำว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเป็นกฎหมายวิธีบัญญัติ จึงจำเป็นต้องมีการตีความ “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ตามหลักการตีความกฎหมายวิธีบัญญัติ ซึ่งการตีความตีความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะมีการตีความในลักษณะเดียวกันกับกฎหมายอาญา คือ ต้องตีความตามตัวอักษรและตีความโดยเคร่งครัด และเนื่องจากการจับกรณีความผิดซึ่งหน้าเป็นมาตรการบังคับทางอาญาที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เพื่อมิให้เกิดการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตามอำเภอใจ จึงจำเป็นที่จะต้องมี ตามหลักการตีความกฎหมายตามตัวอักษรและการตีความกฎหมายโดยเคร่งครัด²⁵

²⁵ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 18.

ในประเทศเยอรมนี การจับกรณิความผิดซึ่งหน้า § 127 I มีหลักสาระสำคัญนั้นอยู่ที่ เจ้าพนักงานนั้นได้ “เห็น” ซึ่งเป็นการรับรู้โดยตาของเจ้าพนักงานเองว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในทางกายภาพต่อหน้าต่อตาเจ้าพนักงานจริงๆ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะของการตีความที่เป็นไปตามตามหลักการตีความกฎหมายตามตัวอักษรและการตีความกฎหมายโดยเคร่งครัด และในประเทศสหรัฐอเมริกาการจับกรณิความผิดซึ่งหน้าตามหลัก in the presence of ซึ่งเป็นหลักที่ให้ความหมายของความผิดซึ่งหน้าที่มีความหมายอย่างกว้างอำนาจของเจ้าพนักงานก็มีมากตามไปด้วย จึงทำให้หลัก in the presence of มีลักษณะที่เป็นการตีความแบบขยายความเมื่อเทียบกับประเทศไทยและประเทศเยอรมนี ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการตีความของกฎหมายวิธีสบัญญัติเท่าใดนัก

จะเห็นได้ว่า การตีความ “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ตามหลักการตีความแบบขยายความ เป็นหลักการตีความที่ขัดกับหลักการตีความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น การตีความคำว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” จึงควรตีความกฎหมายตามตัวอักษร และตามหลักการตีความโดยเคร่งครัด ให้ความหมายถึงกรณิที่เจ้าพนักงานนั้นเห็นความผิดนั้นกำลังกระทำโดยมีลักษณะหรือพฤติการณ์บางอย่างของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นผู้ที่กำลังกระทำ ความผิดที่เจ้าพนักงานเห็นนั้นจะต้องเป็นความผิดที่เจ้าพนักงานจะต้องเห็นว่ามีลักษณะของการกระทำบางอย่างหรือการเคลื่อนไหวร่างกายของบุคคลเกิดขึ้นจากตัวของบุคคล ทั้งนี้ คำว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” เป็นการบัญญัติกฎหมายที่ชัดเจนอยู่แล้วว่า การพยายามตีความกฎหมายที่ชัดเจนอยู่แล้วให้เป็นที่ไปในทางตรงกันข้ามนั้นไม่น่าจะถูกต้องตรงตามหลักการตีความกฎหมายตามตัวอักษรและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง²⁶

5.3 วิเคราะห์หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง

สิ่งที่จะทำให้ทราบเจตนารมณ์ของการจับกรณิความผิดซึ่งหน้า คำว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” จะต้องพิจารณาถึงหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรอง การใช้มาตรการบังคับที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะต้องเป็นไปตามหลักแห่งความได้สัดส่วน ซึ่งจะพิจารณาในหลักแห่งความจำเป็นและหลักแห่งความได้สัดส่วนอย่างแคบประกอบกันไป

แนวคิดกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศเยอรมนีนั้นมีแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญ เนื่องจากรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 19 (2) ได้กำหนดให้การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะต้องเป็นไปตามหลักแห่งความได้สัดส่วน และหลักแห่งความจำเป็น จึงทำให้ การจับกรณิความผิดซึ่งหน้า § 127 I มีการตีความตามตัวอักษรและตีความโดยเคร่งครัดเพื่อให้สอดคล้องกับหลักแห่งความได้สัดส่วน แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกา การจับกรณิความผิดซึ่งหน้าตามหลัก in the presence of เป็นการวางบรรทัดฐานที่เพิ่มอำนาจให้แก่เจ้าพนักงานมีอำนาจในการจับโดยไม่ต้องมี

²⁶ สุรพล สนธยานนท์, “การตีความกฎหมายวิธีสบัญญัติ” ใน กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ (บรรณาธิการ) การใช้การตีความกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2563), น. 300.

หมายจับมากขึ้นเพื่อป้องกันอาชญากรรม โดยไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเท่าใดนัก จึงทำให้หลัก in the presence of ไม่มีความสอดคล้องกับหลักแห่งความจำเป็น เพราะแม้ว่าการเพิ่มอำนาจการจับให้แก่เจ้าพนักงานจะเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม แต่สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับผลกระทบมากขึ้นตามไปด้วย

จากการตีความกฎหมายคำว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ในประเทศไทยที่มีการตีความอยู่ 2 แนวคิด เมื่อวิเคราะห์กับหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองแล้ว การตีความตามตัวอักษรและการตีความโดยเคร่งครัดเช่นเดียวกับประเทศเยอรมนีก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยเพราะอำนาจจับของเจ้าพนักงานจะมีเงื่อนไขมากขึ้นและทำให้เกิดความสมดุลกันระหว่างสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เสียไปกับประโยชน์สาธารณะที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับหลักความจำเป็นที่จะต้องเลือกใช้มาตรการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งสอดคล้องมากกว่าการตีความแบบขยายความอย่างมาก ดังนั้น การตีความ “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” จึงควรมีการตีความตามตัวอักษรและการตีความโดยเคร่งครัด

6. ข้อเสนอแนะ

การจับกรณีความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำในประเทศไทย “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ควรยึดหลักการตีความกฎหมายตามตัวอักษรและหลักการตีความกฎหมายโดยเคร่งครัด โดยให้ความหมายถึงกรณีที่เจ้าพนักงานจะต้องเห็นการกระทำความผิดกำลังกระทำขึ้นด้วยตาของเจ้าพนักงานเท่านั้น และความผิดที่เจ้าพนักงานเห็นนั้นเจ้าพนักงานจะต้องเห็นว่ามีกรกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่กำลังลงมือกระทำความผิดสามารถเห็นได้ว่ามีการกระทำเกิดขึ้นจริงๆ เช่นการเคลื่อนไหวร่างกายของบุคคลที่จะทำให้เจ้าพนักงานสามารถเห็นได้ว่าการกระทำความผิดกำลังกระทำลงต่อหน้า

ในกรณีพนักงานพบเพียงทรัพย์สินผิดกฎหมายวางอยู่เท่านั้น โดยเจ้าของทรัพย์สินผิดกฎหมายหรือผู้ครอบครองอยู่ห่างออกไปจากทรัพย์สินผิดกฎหมายหรือไม่ได้อยู่ในขณะที่เจ้าพนักงานพบเห็นทรัพย์สินผิดกฎหมาย หากเจ้าพนักงานพบเห็นทรัพย์สินผิดกฎหมายดังกล่าวเพียงอย่างเดียว ไม่ควรเป็นความผิดซึ่งเห็น เนื่องจาก แม้ความผิดฐานครอบครองจะเป็นความผิดต่อเนื้อที่ความผิดเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา แต่เมื่อ “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” เจ้าพนักงานจะต้องเห็นการกระทำความผิดกำลังกระทำในทางกายภาพเท่านั้น ในกรณีดังกล่าวไม่ใช่กรณีที่เจ้าพนักงานเห็นการกระทำด้วยตาของเจ้าพนักงาน เพราะเจ้าพนักงานเพียงพบเห็นสิ่งผิดกฎหมายเท่านั้น ไม่ใช่พบเห็นการกระทำความผิดในทางกายภาพ จึงไม่ใช่กรณีความผิดซึ่งเห็น (คำพิพากษาฎีกาที่ 2535/2550) ทั้งนี้การจับกรณีความผิดซึ่งเห็นในความผิดฐานครอบครอง ควรพิจารณาถึงลักษณะของการครอบครอง หากเป็นการครอบครองในลักษณะที่เป็นการยึดถือ พกพาติดตัวกับผู้เป็นเจ้าของสิ่งนั้นในระยะเวลาที่ไม่

ห่างจากผู้เป็นเจ้าของในรัศมีที่ผู้ครอบครองสามารถเอื้อมถึงหรือหยิบจับได้ จึงจะเป็นความผิดซึ่งหน้ากรณีความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ

ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่าเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาการตีความ “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” อย่างแท้จริง จึงควรเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจับมีการทำความเข้าใจถึงหลักเกณฑ์และเหตุผลในการจับกรณีความผิดซึ่งหน้าอย่างลึกซึ้ง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการใช้อำนาจตามอำเภอใจ และฝ่ายนิติบัญญัติไม่จำเป็นต้องมีการแก้ไขตัวบทกฎหมายแต่อย่างใดเนื่องจากคำว่า “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” มีความหมายชัดเจนในตัวอยู่แล้ว เพียงแต่ฝ่ายตุลาการควรมีบรรทัดฐานและการตีความ “ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำ” ยึดหลักการตีความกฎหมายตามตัวอักษรและหลักการตีความกฎหมายโดยเคร่งครัดอย่างชัดเจน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรรกริรมย์ โภมลารชุน และกนกวรณ จักรวิเชียร. “ศึกษากฎหมายจากข่าว: กรณีอายุความกับข้อห้ามการใช้กฎหมายย้อนหลัง” (17 กันยายน 2566).” <https://www.law.chula.ac.th/audio/22268/>, 30 กันยายน 2566.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบาย หลักกฎหมาย วิ.อาญา ว่าด้วย การดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยามพริ้นติ้ง, 2553.

คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564.

คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.

จตุติ ธรรมโนวานิช. หลักกฎหมายและแนวปฏิบัติว่าด้วยการจับและการแจ้งข้อหา, การควบคุมและฝากขัง, การค้นและการปล่อยชั่วคราว. นครปฐม: ภาควิชากฎหมายวิธีสารบัญญัติ ส่วนวิชากฎหมาย โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 2537.

จุลสิงห์ วสันตสิงห์. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 (มาตรา 1-119) พร้อมตัวอย่างคำถาม-คำตอบ จนถึงปี พ.ศ. 2555. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555.

ณรงค์ ใจหาญ. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.

ธานินทร์ ภัยวิเชียร และ ศ. วิชามหาคุณ. การตีความกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ธีระ สุธีวรานุกร. “การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง.” (มิถุนายน 2542) 29(4)

วารสารนิติศาสตร์.

ภัสวรรณ อุซุงค์อมร และอารีรัตน์ โกสิทธิ์. ศาลปกครองกับการตรวจสอบการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ

ประชาชนภายใต้หลักความได้สัดส่วน. เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2556.

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.

วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. กฎหมาย วิ.อาญาพิสดาร เล่ม 1 (ฉบับปรับปรุงใหม่ ปี 2562) พร้อมหลักกฎหมาย

และแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ตาม ป.วิ.อ. ภาค 1 และ 2 (ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 2562). กรุงเทพมหานคร:

แสงจันทร์การพิมพ์, 2562.

สุรพล สนธยานนท์. “การตีความกฎหมายวิธีสบัญญัติ.” ใน กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ (บรรณาธิการ)

การใช้ การตีความกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2563.

หยุด แสงอุทัย. รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ครั้งที่ 122-19/2508 2508.

อนุมติ ใจสมุทร. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยหลักทั่วไปตลอดถึงการได้ส่วนมูล

ฟ้องมาตรา 1 ถึงมาตรา 171. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2514.

ภาษาต่างประเทศ

Claus Roxin and Bernd Schünemann. Strafverfahrensrecht. 29th ed. C.H.Beck, 2017.

J. Scott Harr and Kären M.Hess. Constitutional Law and the Criminal Justice System. 2nd ed.

Wadsworth Publishing, 2002.

Karolina Kremens. Powers of the Prosecutor in Criminal Investigation: A Comparative

Perspective. 1st ed. Taylor & Francis Ltd, 2021.

Michael Bohlander. Principles of German Criminal Procedure: 2. 1st ed. Hart Pub, 2009.

Yale Kamisar. Wayne R.LaFave and Jerold H. Israel. Basic Criminal Procedure: Cases,

Comments and Questions. 6th ed. St. Paul, 1986.